

Marie van de Middelhaai d'r groot Vlèemes en Haorsteegs woordeboek, J

Marie van de Middelhaai zingt al 15 jaar in Vlijmens dialect en is bezig een dialectwoordenboek samen te stellen. Omdat zij is opgevoed door een Haarsteegse moeder en een Vlijmense vader richt zij zich op deze dialecten. Beide dialecten zijn niet uniek, maar hebben net als de andere Langstraatse dialecten dezelfde basis als het Midden-Brabants. Iedere week verschijnt een nieuwe letter met enkele dialectwoorden en iets uit de grammatica.

† = oud (bijna) vergeten woord * = nieuw woord van jonge generatie
[] = fonetisch schrift H = Haarsteeg V = Vlijmen

jan-stap-netjes [janstapnɛʃəs] (de, 'ne) = man die er overdreven netjes uitziet en dito loopt.

In Vlèemen han we ok 'ne Jan-stap-netjes: van Zon ùtte Aachterstraot. = In Vlijmen hadden we ook een Jan-stap-netjes: van Zon uit de Aachterstraat.

jas - jassen [jas- jasə] H*V: jaskē [jaskə]/V: jeske [jeskə] (de, 'ne) = jas. *Doet oewe jas mer aon! = Doe je jas maar aan! Oewen houteren jas àònkrièregen. = In je doodskist gelegd worden.*

jepón - jeponnen - jepunneke/*jeponneke [japɔn- japɔnə - japɔnəkə /japɔnəkə] (de, 'ne) = japon

Hoe vèende m'ne nèjje jepón? = Hoe vind je m'n nieuwe jurk?

jong - jong /*jongen [jɔŋ- jɔŋə] ('t, 'n)

1. jong, jongen. *Die kat hì 'n jong = Die kat heeft 'n jong. Den hond hì jong. = De hond heeft jongen.*

2. kind, kinderen. *Wè hè dè jong lópen kwèèken! = Wat heeft dat kind geschreeuwd! Hij hì dè medje op jong gedouwd. = Hij heeft dat meisje bezwangerd. Bluuikes van jong. = Bloedjes van kinderen.*

júín - júín - júíntje [jœ:n- jœ:nʃə] (de, 'ne) = ui. *Hij is zó gek as 'ne júín. = Hij is knettergek.*

Slaoi mì júín mee-j-ai mee-j-aarepel(H)/èèrepel (V) = Sla met ui, ei en aardappels.

jutte [jʏtə] = jute. 'ne Jutte zak. = 'n Juten zak.

Grammatica: persoonlijke voornaamwoorden

Wij gebruiken tegenwoordig de volgende persoonlijke voornaamwoorden:

*ik - ge/gij - hij/ie, ze/zij - we/wij - *gullie/**jullie - hullie.*

Vermoedelijk zag vroeger dit rijtje er zo uit:

ik - ge/gij - hij/ie, ze/zij - †wöllie - göllie - †zöllie

Het achtervoegsel *-lie* is een samentrekking van *-lieden*: †wöllie = *wij-lieden*, göllie = *gij-lieden*, †zöllie = *zij-lieden*. Begin 20ste eeuw is *jöllie (= *jij-lieden*) ontstaan.

De jongere dialectspreker is van de *ö*-klank overgegaan op de *u*-klank: *gullie* en *jullie*. Daarnaast is men, vreemd genoeg, *hullie* in plaats van *zullie* gaan zeggen. Dit is grammaticaal gezien onlogisch en onjuist want *hullie* betekent *hun-lieden* en geen *zij-lieden*. *Hullie g'àòn n'àòr hús* betekent: *Hun gaan naar huis* en niet: *Zij gaan naar huis*. Maar op een of andere manier is iedereen dit toch algemeen gaan zeggen i.p.v. het juiste: *Zullie g'àòn n'àòr hús*. Het woord *zullie* is inmiddels van zijn plaats verdreven en wordt nu nog maar zeer sporadisch gebruikt.

'ne jutte zak
(Foto: Rini Wouters)

